

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU/OSA; Schengenin säännöstön täysimääräinen soveltaminen Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiassa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU/OSA; Schengenin säännöstön täysimääräinen soveltaminen Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiassa (E 78/2022 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Kalle Kekomäki, sisäministeriö
- poliisitarkastaja Tony Everhall, Poliisihallitus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- keskusrikospoliisi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Romania, Bulgaria ja Kroatia eivät tällä hetkellä sovelta Schengenin säännöstöä täysimääräisesti, minkä vuoksi näiden maiden ja muiden unionin jäsenmaiden välisillä rajoilla on edelleen käytössä sisäraajatarkastukset. Schengenin arviointimenettelyssä maiden on katsottu täyttävän kaikki Schengenin säännöstön soveltamisen tekniset edellytykset. EU:n puheenjohtajamaana toimiva Tšekki on ilmoittanut tuovansa asian neuvoston käsiteltäväksi puheenjohtajakaudellaan.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tärkeänä edistää toimia, joilla edistetään ja kehitetään vahvaa ja yhtenäistä Euroopan unionia. Suomi katsoo, että olisi tärkeää saada kaikki EU-maat vastikään uudistetun Schengenin arviointi- ja valvontamekanismin piiriin. Mekanismin avulla voidaan valvoa aiempaa paremmin maiden Schengen-velvoitteiden täytäntöönpanoa.

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2022 vp

Suomi tukee päätösehdotuksia, joissa esitetään Schengenin säännösten täysimääräistä soveltamista Romaniassa, Bulgariassa ja Kroatiassa, kun asia tuodaan neuvoston ratkaistavaksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Bulgaria ja Romania ovat liittyneet EU:n jäseniksi vuonna 2007 ja Kroatia vuonna 2013. Kunkin valtion Schengen-kelpoisuus arvioidaan erikseen sen liittyttyä EU:n jäseneksi. Neuvosto tekee erillisen päätöksen uuden EU:n jäsenvaltion ja muiden jäsenvaltioiden välisten sisärajatarkastusten poistamisesta. Romanian, Bulgarian ja Kroatian osalta tällaista päätöstä ei ole vielä tehty.

Osa Schengenin säännöstöstä sitoo jo nykyisin mainittua kolmea jäsenvaltiota, ja säännöstöä sovelletaan näissä maissa muiden kuin sisärajatarkastusten poistamisen osalta. Neuvosto on jo vuonna 2011 Schengen-arviointiprosessin jälkeen katsonut, että Bulgaria ja Romania täyttävät Schengenin säännösten noudattamisen tekniset edellytykset. Komissio on maaliskuussa 2021 ilmoittanut, että Kroatia on teknisesti valmis Schengen-jäsenyyteen. Neuvoston päätelmät Schengenin säännösten täysimääräiseen soveltamiseen tarvittavien edellytysten täyttymisestä Kroatiassa on hyväksytty joulukuussa 2021.

Hallintovaliokunta on aiemmin käsitellyt Schengenin säännösten täysimääräistä soveltamista Bulgariassa ja Romaniassa lausunnoissaan HaVL 34/2010 vp, HaVL 39/2010 vp, HaVL 11/2021 vp ja HaVL 25/2011 vp. Valiokunta on näissä lausunnoissaan suhtautunut sisärajatarkastusten poistamiseen varauksellisesti ja tuonut esiin muun ohella Bulgarian ja Romanian korruption torjuntaan ja oikeuslaitoksen kehittämiseen liittyviä näkökohtia sekä korostanut oikeusvaltioperiaatteen noudattamista yleisesti ja erityisesti sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Valiokunta toteaa, että Schengenin arviointi- ja valvontamekanismin tarkoituksena on ylläpitää jäsenmaiden keskinäistä luottamusta ja edistää Schengen-alueen toimintaa varmistamalla, että jäsenmaat noudattavat Schengenin säännöstöä tehokkaasti. Jäsenmaat ja komissio tekevät yhteistyönä arviointeja jäsenmaiden toimista säännösten eri osa-alueilla (ulkorajavalvonta, poliisiyhteistyö, tietojärjestelmät, viisumipolitiikka ja palautukset).

Schengenin arviointi- ja valvontamekanismia on hiljattain uudistettu. Valiokunta on mekanismin uudistamista koskevaa asetusehdotusta käsitellessään (HaVL 27/2021 vp—U 33/2021 vp) pitänyt tärkeänä Schengen-alueen kokonaisvaltaista kehittämistä. Jäsenmaiden on pystyttävä turvaamaan vapaa ja häiriötön liikkuvuus niille, joille se sopimusten ja lainsäädännön perusteella kuuluu. Vastaavasti tulee kyetä huolehtimaan siitä, ettei vapaata liikkuvuutta hyödynnetä rikollisiin tarkoituksiin tai käytetä oikeudettomasti. EU:n sisäisen turvallisuuden kysymyksissä ja maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa on löydettävä tätä tukevat toimivat ratkaisut. Valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä tehokkaan ulkorajavalvonnan keskeistä merkitystä Schengen-alueen toimivuuden kannalta. Säännösten puutteellinen täytäntöönpano tai sen laiminlyöminen yhdessä jäsenmaassa voi vaikuttaa kaikkiin muihin jäsenmaihiin ja vaarantaa siten koko Schengen-alueen toiminnan.

Valtioneuvoston selvityksen mukaan kaikki EU:n jäsenvaltiot on tärkeää saada uudistetun Schengenin arviointi- ja valvontamekanismin piiriin. Mekanismin avulla voidaan aiempaa paremmin

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2022 vp

valvoa Schengen-velvoitteiden täytäntöönpanoa kussakin jäsenmaassa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan uudistettu arviointi- ja valvontamekanismi mahdollistaa uusien Schengen-maiden arvioinnin vuoden kuluessa siitä, kun kyseiset maat ovat alkaneet noudattaa Schengenin säännöstöä täysimääräisesti. Bulgarian, Romanian ja Kroatian on arvioitu täyttävän Schengenin säännöstön täysimääräisen soveltamisen tekniset edellytykset. Sen lisäksi, että edellytykset täyttyvät kaikilta osin, hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että arviointi- ja valvontamekanismin keinoin voidaan tehokkaasti varmistaa mahdollisten puutteiden korjaaminen. Valiokunta voi yhtyä valtioneuvoston selvityksestä ilmenevään toimintalinjaan.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 29.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Mika Kari sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Veronika Honkasalo vas
varajäsen Pihla Keto-Huovinen kok
varajäsen Jenni Pitko vihr
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo

Valiokunnan lausunto HaVL 23/2022 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Schengenin säännösten tarkoituksena on helpottaa henkilöiden vapaata liikkumista Euroopan unionin alueella. Yksi Schengenin säännösten näkyvin elementti on se, että rajatarkastukset yhteisillä rajoilla eli sisärajoilla on poistettu. Euroopan kansalaisille ja yrityksille on koitunut merkittävää hyötystä sisärajattoman Schengen-alueen perustamisesta, jossa henkilöt ja tavarat voivat liikkua vapaasti.

Romania, Bulgaria ja Kroatia eivät tällä hetkellä sovelleta Schengenin säännöstä täysimääräisesti, minkä vuoksi näiden maiden ja muiden unionin jäsenmaiden välisillä rajoilla on edelleen käytössä sisärajatarkastukset. Hallintovaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan suhtautunut Bulgarian ja Romanian sisärajatarkastusten poistamiseen varauksellisesti ja tuonut esiin muun ohella näiden maiden korruption torjuntaan ja oikeuslaitoksen kehittämiseen liittyviä näkökohtia sekä korostanut oikeusvaltioperiaatteen noudattamista yleisesti ja erityisesti sisäisen turvallisuuden näkökulmasta.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä vastustaa sisärajatarkastusten poistamista Romanian ja Bulgarian osalta. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei pidä teknisten vaatimusten täyttämistä edellä mainittujen maiden osalta riittävänä toimenpiteenä.

Romanian ja Bulgarian EU-jäsenyyden jälkeen romanialaisten ja bulgariaalaisten tekemien rikosten määrä on Suomessa moninkertaistunut. Taustalla on lähes aina järjestäytynyt rikollisuus. On selvää, että sisärajatarkastusten poisto Romanian ja Bulgarian osalta tulee helpottamaan etenkin järjestäytyneiden rikollisryhmien toimintaa koko EU-alueella. Tämä tulisi lisäämään myös rikollisuutta Suomessa ja heikentämään näin Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. Näin ollen perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei näe, että Schengenin säännösten täysimääräinen soveltaminen Romaniaan ja Bulgariaan olisi Suomen kansallisten etujen mukaista.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 29.9.2022

Riikka Purra ps
Mauri Peltokangas ps
Mari Rantanen ps